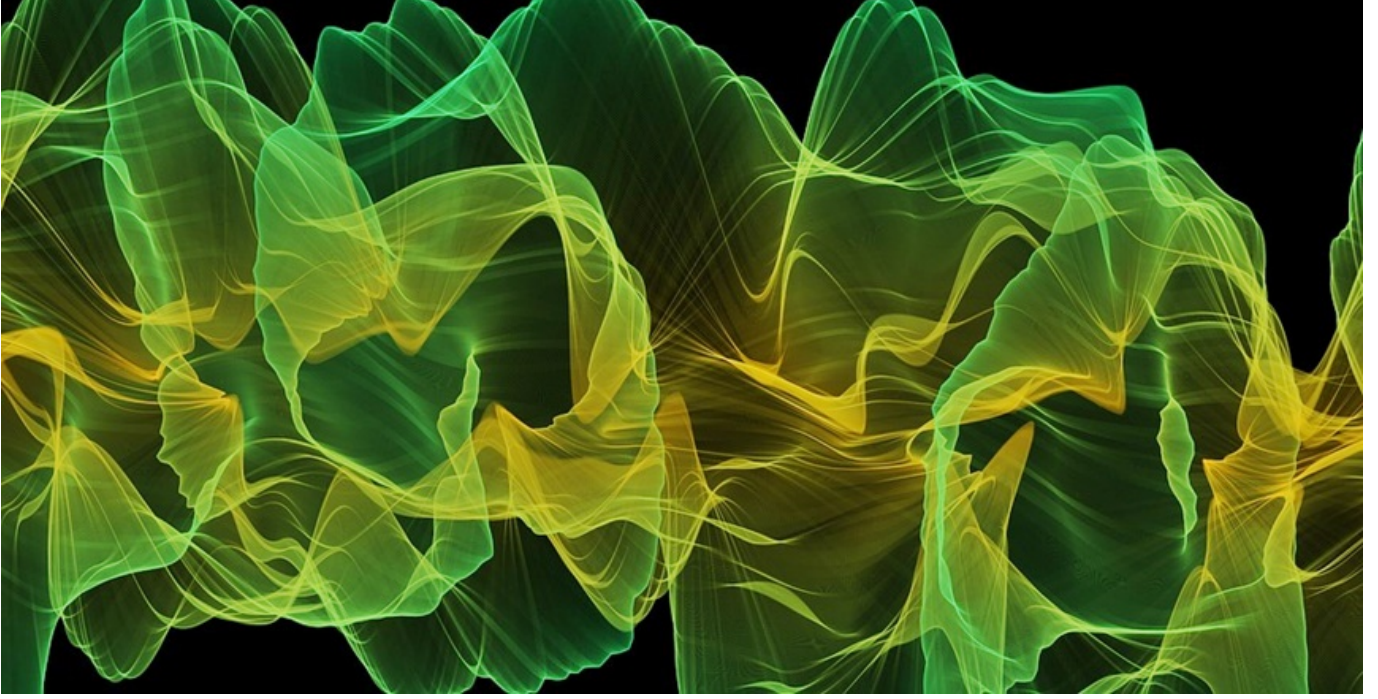

NAMAZ VE DİĞER İBADETLERDE RAHATSIZLIK VEREN VESVESELERİN ÇARESİ NEDİR?

Namaz kılarken ve diğer ibadetleri yaparken vesvese marazına maruz kalanların bu sıkıntılarından giderilmesi için Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri tarafından yazılan 21. Sözün ikinci makamı başlıklı dersi sunuyoruz. Eserleri Diyanet İşleri Başkanlığı ve Diyanet Vakfı Yayınları tarafından da basılan Bediüzzaman Hazretleri'nin bu önemli ders, şeytanın çok istimal ettiği mühim desiselerini iptal ediyor. Ve vesvesesi ile mü'minlerin kalbinde açtığı yaraların beşine, güzel merhemler tarif ediyor.

RİSALE-İ NUR KÜLLİYATI

SÖZLER KİTABI

Yirmi Birinci Söz'ün İkinci Makamı

Kalbin beş yarasına beş merhemi tazammun eder.

رَبِّ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ هَمْزَاتِ الشَّيْطَانِ ۝ وَاَعُوْذُ بِكَ رَبِّ اَنْ يَّحْضُرُونِ

Ey maraz-ı vesvese ile müptela! Biliyor musun vesvesen neye benzer?

Musibete benzer. Ehemmiyet verdikçe şişer, ehemmiyet vermezsen söner.

Ona büyük nazarıyla baksan büyür. Küçük görsen küçülür. Korksan ağırlaşır, hasta eder. Havf etmezsen hafif olur, mahfî kalır. Mahiyetini bilmezsen devam eder, yerleşir. Mahiyetini bilsen, onu tanısan gider. Öyle ise şu musibetli vesvesenin aksam-ı kesîresinden kesîrü'l-vuku olan yalnız beş vechini beyan edeceğim. Belki sana ve bana şifa olur. Zira şu vesvese öyle bir şeydir ki cehil onu davet eder, ilim onu tard eder. Tanımazsan gelir, tanısan gider.

Birinci Vecih

Birinci yara, şeytan evvela şüpheyi kalbe atar. Eğer kalp kabul etmezse şüpheden şetme döner. Hayale karşı şetme benzer bazı pis hatıraları ve münafî-i edep çirkin halleri tasvir eder. Kalbe "Eyvah!" dedirtir, yeise düşürtür. Vesveseli adam zanneder ki kalbi, Rabb'ine karşı sû-i edepte bulunuyor. Müthiş bir halecan ve heyecan hisseder. Bundan kurtulmak için huzurdan kaçır, gaflete dalmak ister.

Bu yaranın merhemi budur:

Bak ey bıçare vesveseli adam! Telaş etme. Çünkü senin hatırına gelen şetim değil belki tahayyüldür. Tahayyül-ü küfür, küfür olmadığı gibi tahayyül-ü şetim dahi şetim değildir. Zira mantıkça tahayyül, hüküm

değildir. Şetim ise hükümdür. Hem bununla beraber o çirkin sözler, senin kalbinin sözleri değil. Çünkü senin kalbin ondan müteessir ve müteessiftir. Belki kalbe yakın olan lümme-i şeytanîden geliyor. Vesvesenin zararı, tevehhüm-ü zarardır. Yani onu zararlı tevehhüm etmekle kalben mutazarrır olmaktır. Çünkü hükümsüz bir tahayyülü hakikat tevehhüm eder. Hem şeytanın işini kendi kalbine mal eder. Onun sözünü, ondan zanneder. Zarar anlar, zarara düşer. Zaten şeytanın da istediği odur.

İkinci Vecih

Budur ki: Manalar kalpten çıktıkları vakit, suretlerden çıplak olarak hayale girerler, oradan suretleri giyerler. Hayal ise her vakit bir sebep tahtında bir nevi suretleri nesceder. Ehemmiyet verdiği şeyin suretlerini yol üstünde bırakır. Hangi mana geçse ya ona giydirir ya takar ya bulaştırır ya perde eder. Eğer manalar münezzeh ve temiz iseler, suretler mülevves ve rezil ise giymek yoktur fakat temas var. Vesveseli adam, teması telebbüsle iltibas eder. "Eyvah!" der. "Kalbim ne kadar bozulmuş. Bu sefillik, bu hisset-i nefis, beni matrud eder." Şeytan onun şu damarından çok istifade eder.

Şu yaranın merhemi şudur:

Dinle ey bîçare! Nasıl ki senin namazın edeb-i nezihanesinin vesilesi olan zahirî taharete, batnının bâtınındaki necaset ona tesir etmez ve bozmaz. Öyle de maânî-i mukaddesinin suret-i mülevveseye mücavereti zarar etmez. Mesela, sen âyât-ı İlahiyeyi tefekkür ediyorsun. Birden bir maraz, ya bir iştiha ya bevl gibi bir emr-i müheyyic şiddetle senin hissine dokunuyor. Elbette senin hayalin, deva-i illet ve kaza-i hâcetin levazımâtını görecektir, bakacak, onlara münasip süflî suretleri nescedecek. Ve gelen manalar ortalarından geçecekler. Geçeceklerle ne beis vardır, ne televvüs var ve ne zarar var ve ne hatar var. Yalnız hatar ise hasr-ı nazardır, zann-ı zarardır.

Üçüncü Vecih

Budur ki: Eşya mabeynlerinde, bazı münasebat-ı hafiye bulunur. Hattâ hiç ümit etmediğin şeyler içinde münasebet ipleri bulunur. Ya bizzat bulunur veya senin hayalin, meşgul olduğu sanata göre o ipleri yapmış, onları birbiriyle bağlamış. Şu sırr-ı münasebettendir ki bazen bir mukaddes şeyi görmek, bir mülevves şeyi hatıra getirir.

Fenn-i beyanda beyan olunduğu gibi "Hariçte uzaklık sebebi olan zıddiyet ise hayalde sebep-i kurbiyettir." Yani iki zıddın suretlerinin cem'ine vasıta, bir münasebet-i hayaliyedir. Bu münasebetle gelen tahattura, tedai-yi efkâr tabir edilir. Mesela, sen namazda, münâcatta, Kâbe karşısında, huzur-u İlahîde iken âyâtı tefekkürde olduğun bir halde; şu tedai-yi efkâr, seni tutup en uzak malayaniyat-ı rezileye sevk eder.

Senin başın, böyle bir tedai-yi efkâra müptela ise sakın telaş etme. Belki intibaha geldiğin anda, dön. "Aman ne kusur ettim!" deyip tetkikle meşgul olup durma. Tâ o zayıf münasebet, senin dikkatinle kuvvet peyda etmesin. Zira teessür gösterdikçe, ehemmiyet verdikçe, senin o zayıf tahatturun melekeye döner. Bir maraz-ı hayalî olur. Korkma, maraz-ı kalbî değil. Şu nevi tahattur ise galiben ihtiyarsızdır. Hususan hassas asabîlerde daha galiptir. Şeytan, şu nevi vesvesenin madenini çok işlettirir.

Şu yaranın merhemi şudur ki:

Tedai-yi efkâr, galiben ihtiyarsızdır. Onda mes'uliyet yoktur. Hem tedaide, mücaveret var; temas ve ihtilat yoktur. Onun için efkârın keyfiyetleri, birbirine sirayet etmez, birbirine zarar vermez. Nasıl ki

şeytan ile melek-i ilham, kalp taraflarında mücaveretleri var ve füccar ve ebrarın karabetleri ve bir meskende durmaları, zarar vermez. Öyle de tedai-yi efkâr sâikasıyla istemediğin pis hayalat, gelip nezih efkârın içine girse zarar vermez. Meğer kasden olsa veya zarar zannıyla onunla ziyade meşgul olsa. Hem bazen kalp yoruluyor. Fikir, kendini eğlendirmek için rastgele bir şeyle meşgul olur. Şeytan fırsat bulur, pis şeyleri önüne seriyor, sürüyor.

Dördüncü Vecih

Amelin en iyi suretini taharriden neş'et eden bir vesvesedir ki takva zannıyla teşeddüd ettikçe hal ona şiddetlenir. Hattâ bir dereceye varır ki o adam amelin daha evlâsını ararken harama düşer. Bazen bir sünnetin araması, bir vâcibi terk ettiriyor. "Acaba amelim sahih oldu mu?" der, iade eder. Bu hal devam eder. Gayet yeise düşer. Şeytan şu halinden istifade eder, onu yaralar.

Şu yaranın iki merhemi var:

Birinci merhem: Bu gibi vesvese Ehl-i İtizal'e lâyıktır. Çünkü onlar derler: "Medar-ı teklif olan ef'al ve eşya, kendi zatında, âhiret itibarıyla ya hüsnü var; sonra o hüsne binaen emredilmiş veya kubhu var; sonra ona binaen nehyedilmiş. Demek eşyada, âhiret ve hakikat nokta-i nazarında olan hüsün ve kubuh zatîdir; emir ve nehy-i İlahî ona tabidir." Bu mezhebe göre insan, her işlediği amelde şöyle bir vesvese gelir: "Acaba amelim nefsü'l-emirdeki güzel surette yapılmış mıdır?"

Amma mezheb-i hak olan Ehl-i Sünnet ve Cemaat derler ki: Cenab-ı Hak bir şeye emreder, sonra hasen olur. Nehyeder, sonra kabih olur. Demek emir ile güzellik, nehy ile çirkinlik tahakkuk eder. Hüsün ve kubuh mükellefin ittılâna bakar ve ona göre takarrur eder. Şu hüsün ve kubuh ise surî ve dünyaya bakan yüzünde değil belki âhirete bakan yüzdedir. Mesela, sen namaz kıldın veya abdest aldın. Halbuki namazını ve abdestini fesada verecek bir sebep, nefsü'l-emirde varmış. Lâkin sen ona hiç muttali olmadın. Senin namazın ve abdestin hem sahihtir hem hasendir. Mutezile der: "Hakikatte kabih ve fâsiddir. Lâkin senden kabul edilir. Çünkü cehlin var, bilmedin ve özrün var." Öyle ise Ehl-i Sünnet mezhebine göre, zahir-i şeriata muvafık olarak işlediğin ameline: "Acaba sahih olmuş mu?" deyip vesvese etme. Fakat "Kabul olmuş mu?" de; gururlanma, ucbe girme.

İkinci merhem: Dinde harec yoktur. لَا حَرَجَ فِي الدِّينِ Madem dört mezhep haktır. Madem istiğfara müncer olan derk-i kusur ise gurura müncer olan hüsn-ü amelin rü'yetine –böyle vesveseli adama– müreccahtır. Yani böyle vesveseli adam, amelini güzel görüp gurura düşmektense amelini kusurlu görse, istiğfar etse daha evlâdır. Madem böyledir, sen vesveseyi at. Şeytana de ki: Şu hal, bir harecdir. Hakikat-i hale muttali olmak güçtür. Dindeki yüsre münafîdir. لَا حَرَجَ فِي الدِّينِ \$ الدِّينُ يُسْرٌ böyle amelim bir mezheb-i hakka muvafık gelir. O bana kâfidir. Hem lâekall ben aczimi itiraf ederek ibadeti lâyıık-ı vechile eda edemediğimden istiğfar ve tazarru ile merhamet-i İlahiyeye dehalet edip kusurum affolunmak, kusurlu amelim kabul olunmak için mütezellilane bir niyaza vesiledir.

Beşinci Vecih

Mesail-i imaniyede şüphe suretinde gelen vesvesedir. Bîçare vesveseli adam, bazen tahayyülü, taakkul ile iltibas eder. Yani hayale gelen bir şüpheyi, akla girmiş bir şüphe tevehhüm edip itikadına hâlel gelmiş

zanneder. Hem bazen tevehhüm ettiği bir şüpheyi, imana zarar veren bir şek zanneder. Hem bazen tasavvur ettiği bir şüpheyi, tasdik-i aklîye girmiş bir şüphe zanneder. Hem bazen bir emr-i küfrîde tefekkürü, küfür zanneder. Yani dalaletin esbabını anlamak suretinde kuvve-i müfekkirenin cevelanını ve tetkikatını ve bîtarafane muhakemesini, hilaf-ı iman zanneder.

İşte telkinat-ı şeytaniyenin eseri olan şu zanlardan ürkerek “Eyvah! Kalbim bozulmuş, itikadıma halel gelmiş.” der. O haller, galiben ihtiyarsız olduğundan cüz-i ihtiyarîsiyle ıslah edemediğinden yeise düşer.

Bu yaranın merhemi şudur ki:

Tahayyül-ü küfür, küfür olmadığı gibi tevehhüm-ü küfür dahi küfür değildir. Tasavvur-u dalalet, dalalet olmadığı gibi tefekkür-ü dalalet dahi dalalet değildir. Çünkü hem tahayyül hem tevehhüm hem tasavvur hem tefekkür; tasdik-i aklîden ve iz'an-ı kalbîden ayırırlar, başkadırlar. Onlar bir derece serbesttirler. Cüz-i ihtiyariyeyi pek dinlemiyorlar. Teklif-i dinî altına çok giremiyorlar. Tasdik ve iz'an, öyle değiller. Bir mizana tabidirler. Hem tahayyül, tevehhüm, tasavvur, tefekkür nasıl ki tasdik ve iz'an değiller. Öyle de şüphe ve tereddüt sayılmazlar. Fakat eğer lüzumsuz tekrar ede ede müstekar bir hale gelse o vakit hakiki bir nevi şüphe, ondan tevellüd edebilir. Hem bîtarafane muhakeme namıyla veya insaf namına deyip şıkk-ı muhalifi iltizam ede ede, tâ öyle bir hale gelir ki ihtiyarsız taraf-ı muhalifi iltizam eder. Ona vâcib olan hakkın iltizamı kırılır. O da tehlikeye düşer. Hasrın veya şeytanın bir vekil-i fuzulîsi olacak bir halet, zihninde takarrur eder.

Şu nevi vesvesenin en mühimmi budur ki: Vesveseli adam, imkân-ı zatî ile imkân-ı zihnîyi birbiriyle iltibas eder. Yani bir şeyi zatında mümkün görse o şeyi zihnen dahi mümkün ve aklen meşuk tevehhüm eder. Halbuki ilm-i kelâmın kaidelerindendir ki imkân-ı zatî ise yakîn-i ilmîye münafî değil ve zaruret-i zihniyeye zıddiyeti yoktur. Mesela, şu dakikada Karadeniz'in yere batması, zatında mümkündür ve o imkân-ı zatî ile muhtemeldir. Halbuki yakînen, o denizin yerinde olduğunu hükmediyoruz, şüphesiz biliyoruz. Ve o ihtimal-i imkânî ve o imkân-ı zatî, bize şek vermez, bir şüphe getirmez, yakînimizi bozmaz. Mesela, şu güneş zatında mümkündür ki bugün gurûb etmesin veya yarın tulû etmesin. Halbuki bu imkân yakînimize zarar vermez, şüphe getirmez.

İşte bunun gibi mesela, hakaik-i imaniyeden olan hayat-ı dünyeviyyenin gurûbuna ve hayat-ı uhreviyyenin tulûuna, imkân-ı zatî cihetinde gelen vehimler, yakîn-i imanîye zarar vermez. Hem لَا عَيْبَ رَةَ لِإِلَٰهِ دَعْتُمَا لَ الْيَوْمَ الْغَيْبِ الرَّاشِدِ عَنْ دَلِيلِ الْيَمِينِ yani “Bir delilden neş'et etmeyen bir ihtimalin hiç ehemmiyeti yoktur.” olan kaide-i meşhure hem usûlû'd-din hem usûlû'l-fıkhın kaide-i mukarreresindendir.

Eğer desen: Bu derece mü'minlere muzır ve müz'ic olan vesvese, ne hikmete binaen bize bela olmuş?

Elcevap: İfrata varmamak hem galebe

çalmamak şartıyla asl-ı vesvese; teyakkuza sebeptir, taharriye dâîdir, ciddiyete vesiledir. Lâkaytlığı atar, tehavünü def'eder. Onun için Hakîm-i Mutlak, şu dâr-ı imtihanda, şu meydan-ı müsabakada bize bir kamçı-yı teşvik olarak vesveseyi şeytanın eline vermiş. Beşerin başına vuruyor. Şayet ziyade incitse Hakîm-i Rahîm'e şekva etmeli اَعُوْذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ demeli.

***

KAYNAK: <http://www.hizmetvakfi.org>

AKTİF KAYNAK LINK:<http://www.hizmetvakfi.org/risaleinur/>